

Broen til fremtiden

Alliance for en grøn og
retfærdig omstilling

Indhold

Broen til fremtiden	3
Hvorfor er kampen mod klimaforandringerne væsentlig?	4
De menneskeskabte klimaforandringer	4
Problemets omfang	6
Hvad mener vi med retfærdig?	8
Hvad kan vi gøre?	9
Hvordan arbejder vi i Broen til fremtiden	10

Politisk ansvarlig: Reiner Burgwald

Redaktion: Hans Henrik Samuelsen

Produktion: Grafisk Team/Sporenstregs
og FOAs trykkeri

Broen til fremtiden

Alliance for en grøn og retfærdig omstilling

En stor kreds af fagforbund, heriblandt FOA, er gået sammen med grønne og sociale organisationer og forskere for i fællesskab at sætte fokus på de tiltag, der er nødvendige for at løse klimaudfordringerne.

Medlemmerne i alliancen har naturligvis forskellige tilgange og kendskab til klimaet; men vi tror på, at vi igennem samarbejde kan komme længere og gøre mere for, at den grønne omstilling, vi står overfor, bliver så retfærdig som mulig. En undersøgelse blandt FOAs medlemmer viser, at 89 % af medlemmerne bekymrer sig om klimaforandringerne.

Klimalovens målsætning om at skære 70 % af CO₂-udledningen i 2030 kræver effektive handlinger, og at vi alle deltager. I Broen til fremtiden er vi af den overbevisning, at alle kan bidrage til løsningen.

Fagbevægelsen har hidtil ikke set kampen mod klimaforandringer som en kerneopgave, men med skabelsen af Broen til fremtiden og situationens alvor taget i betragtning, har dette ændret sig.

I fagbevægelsen ved vi, hvad der arbejds-mæssigt er muligt, og da en grøn omstilling af samfundet i høj grad også handler om en omstilling af arbejdet, kan fagforbund og NGO'er lære meget af hinanden. Sammen kan vi skabe drivkraften og det engagement, der skal til for at bringe Danmarks CO₂-udslip til ende.

I denne introduktionspjece beskriver vi kort, hvorfor kampen mod klimaforandringerne er af afgørende betydning for os alle, og hvordan vi arbejder i Broen til fremtiden.

Hvorfor er kampen mod klimaforandringerne væsentlig?

Klimaforandringerne handler ikke kun om højere temperaturer, idet en varmere atmosfære vil have konsekvenser for alt liv på jorden. Vandstanden i verdenshavene vil stige, fordi isen på Grønland og Sydpolen smelter, og vi vil opleve hyppigere tilfælde af ekstremt vejr: tørke, heдебølger, storme, regn og oversvømmelser. Dyre- og planteliv og hele landbrugssystemer ændres og milliarder af menneskers levevis og fødevarerikkerhed vil blive påvirket negativt.

De menneskeskabte klimaforandringer

Menneskets aktiviteter på jorden øger atmosfærens indhold af drivhusgasser, især CO_2 [kuldioxid] og CH_4 [metan] og N_2O [lattergas].

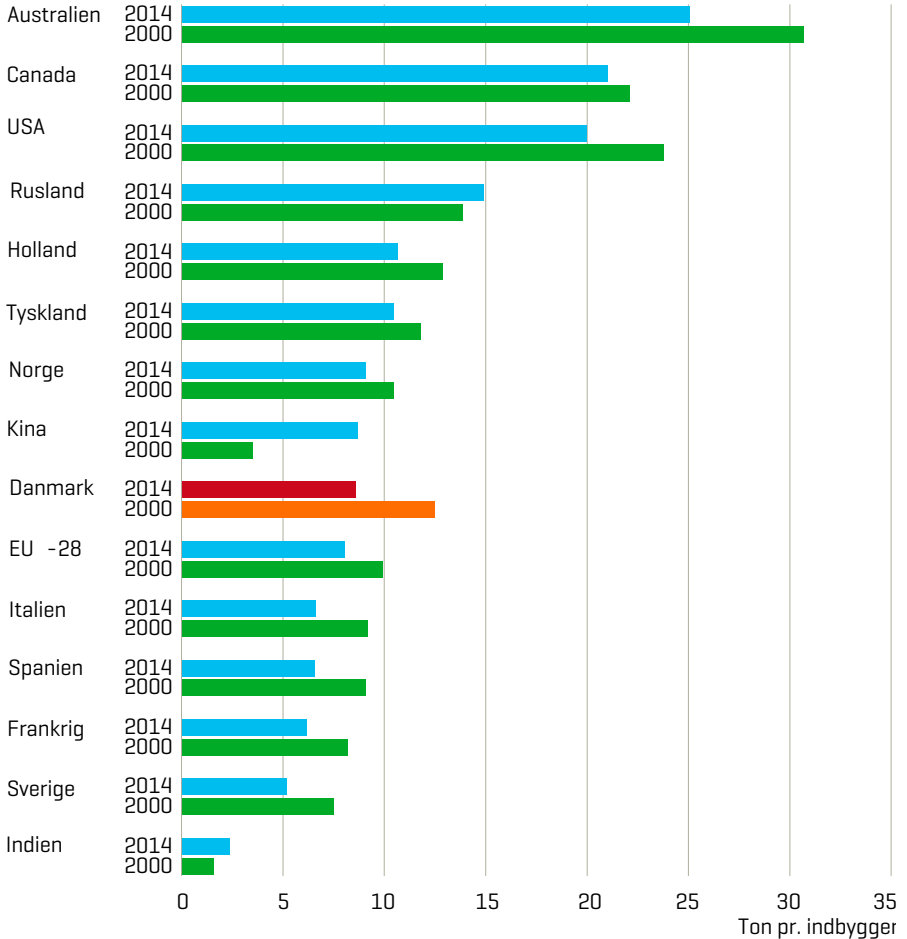
CO_2 -udledningen kommer fortrinsvist fra vores afbrænding af fossile brændstoffer [olie, kul og gas], som i millioner af år har været lagret i un-

dergrunden. Engang var det levende planter og alger. Store mængder kulstof [C] er også bundet i skovene, jordbunden og havbunden. Hvis skove ryddes, eller hvis jorden dyrkes uden hensyn til den naturlige kulstofbalance, frigøres der også CO_2 .

CO_2 -udledningen kan tilskrives ca. 77 % [66 % kul, olie og gas, 11 % fra skov] af den menneskeskabte drivhusgasudledning.

CH_4 kommer fra køer og andre drøvtyggende husdyr, men også ved håndtering af møg som gødning. Hvis klimaforandringerne virkelig får fat, vil der også være fare for at permafrosten under tundraen tør, og at den ellers indefrosne metan bliver frigivet. Det vil forværre situationen. I dag står CH_4 -udledningen for ca. 16 % af den menneskeskabte drivhusgasudledning.

Drivhusgasudslip pr. indbygger for udvalgte lande

Note: Drivhusgasudslip efter UNFCCs metode, som er uden udslip fra international transport

N_2O -udledningen stammer primært fra landbrugets brug af kunstgødning og udgør ca. 6 % af den samlede menneskeskabte drivhusgasudledning.

Problemets omfang

FN's klimapanel, IPCC konkluderede i 2018, at der vil ske uoprettelig skade på vores klode, hvis vi overstiger $1,5\text{ }^\circ\text{C}$ global opvarmning. Man kan sige, at vi stadig kan kontrollere situationen, hvis vi får stoppet temperaturstigningen ved $1,5\text{ }^\circ\text{C}$. Herefter vil en række ukontrollable sideeffekter begynde, hvilket eksempelvis kan være det ovennævnte metanudslip fra tundraens permafrost. Dette fæ-

nomen omtales i klimadebatten også som et af de 'tipping-points', der kan gøre ondt værre. 'Kritiskepunkter', kan vi kalde dem på dansk, er begivenheder som, hvis den indtræffer, vil forværre situationen og bringe udviklingen ud af kontrol.

Ifølge FN's klimapanel (IPCC) vil det kræve hurtige, omfattende ændringer af samfundet, at stoppe ved $1,5\text{ }^\circ\text{C}$, da vi allerede er nået $1,0\text{ }^\circ\text{C}$. Målsætningen kan kun nås, hvis verdens ledere, virksomheder og civilsamfund/borgere tager opgaven alvorlig og hurtigt får begrænset udledningen. Ifølge FN er tiden - inden vi helt skal stoppe med at udlede CO_2 - meget

begrænset. Vi har ca. 10 år tilbage, før vi står i det, forskerne kalder en irreversible situation, hvor vi ikke længere kan stoppe klimaforandringerne og 'skruer tiden tilbage'.

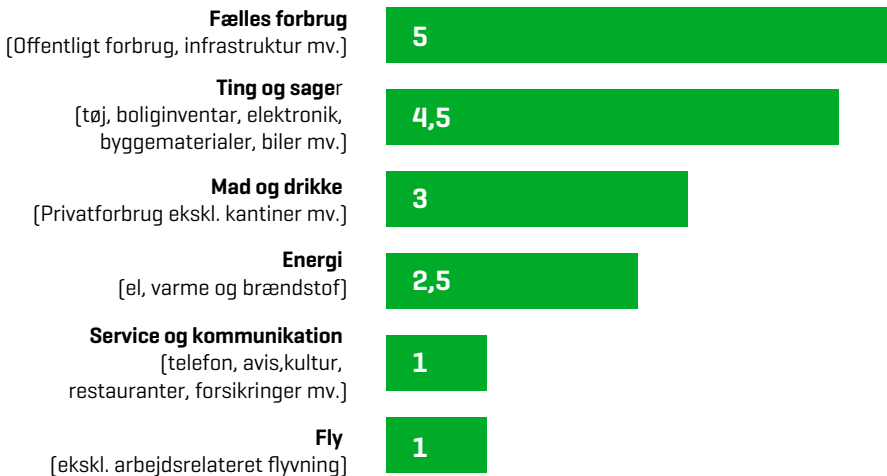
I Broen til fremtiden arbejder vi for, at Danmark er CO₂-neutral senest i 2040. Ingen lægger skjul på, at opgaven er enorm, og at den vil påvirke alle i vores gøren og laden - på arbejdet og i hjemmet.

Konsekvenserne af den nuværende udvikling peger på temperaturstigninger på mellem 3 og 3,5 °C og med helt uoverskuelige konsekvenser.

Millioner af klimaflygtninge; stadig større områder vil blive plaget af tørke og tilsvarende områder, vil gå til i enorme regnmængder. Landbrugssystemer vil bryde sammen, og det vil være umuligt at brødføde jordens befolkning. Samtidig vil havstigninger gøre mange af verdens storbyer ubeboelige. Konsekvenserne er katastrofale, og ingen lande eller befolkningsgrupper forbliver uberørte.

Millioner af klimaflygtninge; stadig større områder vil blive plaget af tørke og tilsvarende områder, vil gå til i enorme regnmængder. Landbrugssystemer vil bryde sammen, og det vil være umuligt at brødføde jordens befolkning. Samtidig vil havstigninger gøre mange af verdens storbyer ubeboelige. Konsekvenserne er katastrofale, og ingen lande eller befolkningsgrupper forbliver uberørte.

Gennemsnitlig årlig CO₂-udledning pr. dansker [ton]

Opgaven for et så velstående land som Danmark, der både har midler og ekspertisen, er at få etableret en omstilling, som resten af verden kan lære af, samtidig med at den bliver ført ud i livet.

Hvad mener vi med retfærdig?

En grøn og retfærdig omstilling handler om, at gøre en markant og ambitiøs forskel for klimaet, uden at den rammer socialt skævt. Det må aldrig blive de mennesker, der i forvejen har mindst, som ender med at stå med den største del af regningen for klimaindsatsen.

Når vi omstiller samfundet til 100 % vedvarende energi og bæredygtige

produktionsformer, behøver det ikke at koste arbejdspladser, velfærd og tryghed. Intet tyder på, at der vil være brug for mindre arbejdskraft. I den forbindelse vil det være naturligt og afgørende at sætte ind med efter- og videreuddannelse, så lønmodtagere, der får brug for at skifte job i takt med omstillingen, opnår de kompetencer, de har brug for. Omstillingen må ikke øge uligheden.

Det er store forandringer, vi står overfor, hvis vi skal nå i mål. Meget tyder på, at vi ikke kan se bort fra såkaldte klimaskatter og -afgifter. Det store spørgsmål er, hvordan vi sørger for, at sådanne skatter og afgifter ikke får en social slagside?

Hvordan fastsætter man en klimaafgift på energiforbrug, så der er større sammenhæng mellem pris? Og CO₂-udledning, og hvordan prissætter man varer som biler, kød, elektronik og tøj, så de afspejler det reelle klimaaftryk i forhold til materialeforbrug, holdbarhed, genanvendelse, reparationsegnethed og transport, uden at det rammer socialt skævt?

Skruer man på klimaafgifter og -skatter, er det vigtigt at tænke i at balancere tiltagene.

Hvad kan vi gøre?

De, der skabte fagbevægelsen, var i høj grad drevet af et ønske om at skabe en bedre verden for de kommende generationer. I en undersøgelse blandt FOAs medlemmer mener 85 %, at FOA som fagforening bør tage del i arbejdet for at forbedre klimaet.

Af undersøgelsen fremgår det også, at FOAs medlemmer kender til de nemme løsninger som: Sluk lys, computer - brug mindre strøm, vand og varme. Desuden nævner en del af FOAs medlemmer også de løsninger, som videnskabeligt set har en enorm effekt: spis mindre kød, flyv og kør mindre i bil, mere kvalitet og genbrug.

Udover hvad vi kan gøre i dagligdagen, er det afgørende, at vi bakker politikerne op i at træffe de nødvendige beslutninger og sørge for, at Danmark og EU lever op til vores forpligtelser. Omstillingen vil berøre alle dele af samfundet. Specielt indenfor fødevarer, transport og byg-

ninger, der er de største CO₂-udledere, haster det med konkrete beslutninger og virkemidler. Derfor er det vigtigt, at politikerne i EU, Folketinget, regionerne og kommunerne oplever, at vi forventer, at de løfter deres del af opgaven. Over 80 % af FOAs medlemmer mener, at EU, Folketinget, regionerne og kommunerne bør

bidrage til at håndtere klimaudfordringen.

Som medlem af Broen til fremtiden kan FOA være med til at starte dialogen på arbejdspladserne, der kan lede til konkret handling - Vi kalder det at skabe forståelse for nødvendigheden.

Hvordan arbejder vi i Broen til fremtiden

Broen til fremtiden arbejder med at påvirke på 3 niveauer: [i] politisk i staten, regionen og kommuner, [ii] på arbejdspladserne og [iii] overfor og sammen med medlemmerne. Vi vil understøtte konkrete initiativer, med udgangspunkt i Broen til fremtidens grundlag for netop at skabe forståelse for nødvendigheden af en grøn og retfærdig omstilling.

Uden en bred folkelig forståelse for problemernes omfang og løsningernes betydning, vil vi ikke kunne skabe de brede og nødvendige initiativer, der skal lede os til det bæredygtige samfund.

På fællesmøder og styregruppemøder tilrettelægger vi sammen det vanskelige arbejde med at formulere

konkrete krav og anbefalinger til at begrænse Danmarks CO₂-udledning. I det arbejde fylder hensynet til bevarelse af arbejdspladser, sikring af alternativer til job, der vil forsvinde, og at omstillingens omkostninger ikke ender med at blive betalt af dem, der i forvejen har for lidt eller mindst.

Hver sektor/branche har deres eget netværk, der med udgangspunkt i grundlaget, kommer med forslag til konkrete politiske krav og anbefaler kvalificerede initiativer og aktiviteter overfor de pågældende branchers arbejdspladser og ansatte.

Broen til fremtidens årskonference afholdes 22. oktober. Her kombineres videndeling med at engagere og motivere til aktiv deltagelse i alliancens arbejde.

Læs mere på broentilfremtiden.dk

Broen til fremtiden er

- Blik & Rør
- Danmarks Lærerforening
- Dansk Socialrådgiverforening
- DM - Dansk Magisterforening
- Dansk Musiker Forbund
- Dansk Psykolog Forening
- Danske Bioanalytikere
- Danske Fysioterapeuter
- Djøf
- Farmakonomforeningen
- FOA
- FAOD - Forbundet Arkitekter og Designere
- Forbundet Kultur og Information
- Foreningen af Danske Lægestuderende
- GL - Gymnasieskolernes Lærerforening
- HK
- IDA - Ingeniørforeningen i Danmark
- JA - Jordbrugsakademikerne
- Kommunikation og Sprog
- Kost og Ernæringsforbundet
- Lægeforeningen
- Merkonomerne
- Pharmadanmark
- PLS
- PROSA
- Serviceforbundet
- Cyklistforbundet
- Danmarks Naturfredningsforening
- Dansk Folkeoplysnings Samråd
- Forskernes Klimanetværk
- Greenpeace [Danmark]
- Klimabevægelsen i Danmark
- Mellemløst Samvirke
- NOAH - Friends of the Earth
- Så er det nu
- Rådet for Grøn Omstilling
- Vedvarende Energi

JUNI 2020

Broen til fremtiden

Alliance for en grøn og
retfærdig omstilling

En stor kreds af fagforbund er gået sammen med grønne og sociale organisationer og forskere for i fællesskab at sætte fokus på de tiltag, der er nødvendige for at løse klimaudfordringerne. Vi tror på, at vi igennem samarbejde kan komme længere, og gøre mere for at omstillingen bliver social retfærdig.

Som medlem af Broen til fremtiden kan FOA være med til at starte dialogen ude på arbejdspladserne, der vil lede til konkrete handlinger. Vi kalder det at skabe forståelse for nødvendigheden.

Læs mere på broentilfremtiden.dk

FOA

SAMMEN
GØR VI FORSKELLEN

Stauings Plads 1-3
1790 København V

Tlf. 46 97 26 26
foa.dk

FOA

FOA er Danmarks tredjestørste fagforening. Siden 1899 har vi kæmpet for bedre løn- og arbejdsforhold til vores medlemmer. Hovedopgaven er at indgå overenskomster, som sikrer en god løn og moderne, ordnede arbejdsvilkår. Det er FOA, der aftaler din løn, dine tillæg, din arbejdstid, din pension, dine barselsregler, dine ferieregler og dine muligheder for uddannelse. Vores opgave i FOA er også at sikre et stærkt fagligt fællesskab. Ved at stå sammen i FOA, står hvert enkelt medlem stærkere. Og med den fælles styrke kan vi optræde handlekraftigt.